

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Cirkulärnr: 2006:55
Dariernr: 2006/1927
Handläggare: Gigi Isacsson
Avdelning: Vård och socialtjänst
Sektion/Enhet: Vård och omsorg
Datum: 2006-08-15
Mottagare: Socialnämnd eller motsvarande
Socialförvaltning eller motsvarande
Rubrik: Förändringar av bestämmelser om unga lagöverträdare

CIRKULÄR 2006:55

Vård och socialtjänst
Vård och omsorg
Gigi Isacsson

Socialnämnd eller
motsvarande
Socialförvaltning eller
motsvarande

Förändringar av bestämmelser om unga lagöverträdare

Riksdagen beslutade den 30 maj 2006 i en rad frågor som rör unga lagöverträdare. Utgångspunkten för riksdagsbeslutet är den utredning som lämnades av Ungdomsbrottsutredningen 2004 (Ingripanden mot unga lagöverträdare SOU 2004:122) . Utredningens förslag har behandlats i regeringens proposition 2005/06:165.

I propositionen föreslog regeringen ett antal förändringar som ska ses som ett led i arbetet som inleddes 1999 med att vidareutveckla och förbättra påföljdssystemet för ungdomar. Grundsynen är att påföljdssystemet för unga lagöverträdare även fortsättningsvis skall bygga på principen att barn och ungdomar som har begått brott i första hand skall bli föremål för insatser inom socialtjänsten.

Överlämnande till vård inom socialtjänsten – ungdomsvård

Överlämnande till vård inom socialtjänsten skall i större utsträckning än tidigare reserveras för de unga som har ett egentligt vårdbehov. Det innebär att tillämpningsområdet för påföljden avgränsas på ett sådant sätt att den unge bör ha ett särskilt behov av insatser enligt SoL eller LVU för att påföljden skall komma i fråga. Att exempelvis den unge är brottsaktiv eller har missbruksproblem bör enligt regeringens proposition tala starkt för att det föreligger ett särskilt behov av socialtjänstens insatser.

De ändrade kriterierna för påföljden innebär inte någon ändring av kravet att de planerade åtgärderna skall stå i proportion till det eller de brott som har begåtts. Det är domstolen som gör den slutliga bedömningen av om så är fallet. Finner domstolen att socialtjänstens insatser, i förekommande fall i förening med dagsböter eller ungdomstjänst, inte kan anses tillräckligt ingripande får domstolen inte besluta att den unge skall överlämnas till vård.

Påföljden överlämnande till vård inom socialtjänsten kommer att benämnas *ungdomsvård*.

Sveriges Kommuner och Landsting

118 82 Stockholm, Besök: Hornsgatan 20
Tfn: växel 08-452 70 00, Fax: 08-452 70 50
info@skl.se, www.skl.se

Ungdomsvård med ungdomskontrakt eller vårdplan

Vid ungdomsvård som innebär att åtgärder skall ske med stöd av socialtjänstlagen skall socialnämnden ha upprättat ett ungdomskontrakt (se bilaga 32 kap. BrB). Syftet är att uppnå en ökad tydlighet när vårdplanen istället utformats som ett kontrakt mellan den unge, vårdnadshavaren i förekommande fall samt socialtjänsten

När det är fråga om ungdomsvård med stöd av LVU skall det fortfarande finnas en vårdplan där socialnämnden redovisar planerade åtgärder.

Ökad kvalitet i yttranden

Åklagarens begäran om yttrande från socialnämnden skall, om möjligt, lämnas senast i samband med delgivning av misstanke om brott. Förändringen syftar till att skapa förutsättningar för att socialtjänsten får längre tid till förfogande för vårdplan och yttrande.

Ungdomstjänst

Ungdomstjänst införs som en ny och fristående påföljd för lagöverträdare under 21 år samt blir en obligatorisk uppgift för kommunerna.

För närvarande kan ungdomstjänst endast komma i fråga som en föreskrift vid ett överlämnande till vård inom socialtjänsten. Av propositionen framgår att starka skäl talar för att nu föreslå ungdomstjänst som en ny påföljd för att åstadkomma ett påföljdsalternativ för de unga som inte är i behov av det stöd och den hjälp som den ovannämnda ungdomsvården förutsätter. Anledningen till att kommunerna ges ansvar för påföljden är bland annat att det inom socialtjänsten finns särskild erfarenhet och kunskap i frågor som rör arbetet med barn och ungdomar.

Ungdomstjänst skall bestå av oavlönat arbete och annan särskilt anordnad verksamhet. Det närmare innehållet i denna särskilt anordnade verksamheten bestäms av kommunen och kan exempelvis vara programverksamhet för ungdomar med problem, något som många kommuner redan har inrättat.

Ungdomstjänsten bör liksom tidigare bestå av meningsfulla arbetsuppgifter, den bör vara strukturerad och anpassad till den unges individuella förhållanden. Socialtjänsten skall därför upprätta en arbetsplan för hur den ska utformas i det enskilda fallet, vilket framgår av förändringarna i SoL (se bilaga). På varje arbetsplats bör det utses en handledare. Ungdomstjänst kan även i fortsättningen endast komma i fråga om den unge samtycker.

Antalet timmar ungdomstjänst som den unge skall utföra skall bestämmas till lägst 20 och högst 150. För unga över 18 år bör ungdomstjänst utdömas endast om det finns särskilda skäl.

Ungdomstjänst skall alltså som nämnts hädanefter vara en fristående påföljd. Det skall dock fortfarande vara möjligt att förena ungdomsvård (tidigare ”överlämnande till vård inom socialtjänsten”) med ungdomstjänst som då kommer att betraktas som en tilläggsåtgärd.

Socialnämnden skall underrätta åklagarmyndigheten om det kan finnas skäl att undanröja ungdomsvård eller ungdomstjänst.

Särskilt kvalificerade kontaktpersoner

Enligt vad som framkommit av Ungdomsbrottsutredningens betänkande får de kontaktpersoner som socialtjänsten tillsätter i ökande omfattning ansvar för unga med omfattande och komplexa sociala problem. Det kommer därför att i SoL införas en möjlighet för socialnämnden att kunna besluta om en särskilt kvalificerad kontaktperson för barn eller unga under 21 år. Åtgärden skall ses som förebyggande och det skall inte finnas några krav på att exempelvis brott har begåtts för att socialnämnden skall kunna besluta om insatsen. Om den unge haft en särskilt kvalificerad kontaktperson tidigare kan insatsen vid behov kvarstå även om den unge under perioden fyller 21 år.

När det gäller kontaktpersoner vid s.k. mellantvång enligt 22 § LVU (se bilaga) avser åtgärden beteendefallen i 3 § LVU. I dessa fall blir det med hänsyn till mellantvångets karaktär enbart en särskilt kvalificerad kontaktperson som kan komma i fråga.

Rekryteringen av särskilt kvalificerade kontaktpersoner bör vara bred, enligt vad som sägs i propositionen. Förutom tjänstemän inom socialtjänsten bör rekrytering kunna ske exempelvis inom polisen, skolan, ideella organisationer, kyrkliga samfund och idrottsrörelsen. Regeringen menar att det ofta kommer att krävas att kontaktpersonen även i sin profession arbetar med unga med beteendeproblem.

Medling med anledning av brott

Brottsförebyggande rådet har sedan år 2003 haft regeringens uppdrag att underlätta uppbyggnaden av landets medlingsverksamheter. Detta arbete skall fortsätta fram till den 1 januari 2008. Kommunerna kommer därefter att vara skyldiga att kunna erbjuda medling när brottet har begåtts av någon som är under 21 år. I regeringens proposition nämns att Brås stödjande verksamhet bör kunna resultera i att de flesta kommuner redan kan erbjuda medling vid detta datum.

Medling skall inte vara en påföljd i straffsystemet men kan ingå som en åtgärd i ett ungdomskontrakt.

Ikraftträdande

De nya reglerna om ungdomsvård, ungdomstjänst och särskilt kvalificerade kontaktpersoner träder i kraft den 1 januari 2007. Medling som obligatorium för kommunerna träder i kraft den 1 januari 2008

Ekonomiska konsekvenser för kommunerna

Ungdomstjänst

Enligt regeringens uppskattning kan det antal ungdomar som döms till enbart ungdomstjänst komma att uppgå till ca 1500 personer per år. Till detta skall läggas de som kommer att dömas till ungdomsvård i förening med ungdomstjänst. Kommunerna tillförs från och med år 2007 *30 miljoner kr* per år för att genomföra ungdomstjänsten.

Särskilt kvalificerad kontaktperson

För att göra det möjligt att åstadkomma den ambitionshöjning som beslutet om särskilt kvalificerade kontaktpersoner innebär tillförs kommunerna från och med 2007 *30 miljoner kr*.

Medling med anledning av brott

Regeringen har tidigare gjort bedömningen att de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna om medlingen gjordes till en obligatorisk uppgift skulle uppgå till 18 miljoner kr per år. Uppgifter från Brå har dock visat att ett obligatorium sannolikt innebär högre kostnader och därför tillförs kommunerna från och med år 2008 *26 miljoner kr* per år för att genomföra medlingsverksamheten.

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av Gigi Isacsson, e-post gigi.isacsson@skl.se telefon 08-452 78 46.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för vård och omsorg

Ellen Hyttsten

Sabina Wikgren Orstam